СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXII. Ч. 297. Джерзи Сіті, Н. Дж., понеділок, 22. грудня, 1924. VOL. XXXII. No. 297. Jersey City, N. J., Monday, December 22, 1924. THREE CENTS

Конґрес не звертає уваги на політику уряду до Япану.

ВАШИНҐТОН, 19. грудня. — Президент Кулидж підпер своєю заявою становище свого секретаря стейту про потребу підчеркування мирних відносин до Япану.

Мимо сього в конґресі йде дальше горяча дебати за американську фльоту, а в ній сенатори й конґресмени вказують на небезпеку зі сторони Япану та потребу нових зоружень на морю.

КУЛИДЖ УСТАНОВЛЯЄ РАДУ ДЛЯ ЩАДЖЕННЯ НАФТИ.

ВАШИНҐТОН, 19. грудня. — Президент установив спеціяльну раду для ощаджування нафти.

Цілею сеї ради є усунути марнотравство нафти в промислі. До неї належуть міністри фльоти, війни, внутрішних справ та торговлі. Вона має віднестися до приватних підприємств з просьбою помагати урядови осягнути свою ціль.

20 МІЛЬОНІВ НА ВИКОНУВАННЄ ПРОГИБІЦІЇ.

ВАШИНҐТОН, 19. грудня. — Палата послів визначила суму 20 міліонів долярів на виконуванне прогибіційного закона та відкриванне торговлі наркотиками.

В сій сумі є 9 міліонів долярів для удержання прибережної антибутлеґерської фльоти.

ЛІКАРІ ОБМЕЖЕНІ В ЗАПИСУВАННЮ АЛЬКОГОЛЮ.

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — Федеральний суд признав конституційним закон, обмежуючий лікарів в записуванню алькоголю для хорих.

Сей закон не дозваляє лікареви записувати хорому понад одну пайнту алькоголю.

УРЯД ПРИГОТОВЛЯЄТЬСЯ ДО БОРОТЬБИ ПРОТИ ХОЛЕРИ.

ВАШИНҐТОН, 19. грудня. — З огляду на те, що в кількох американських портах відкрито у щурів заразки холери, американський уряд здоровля приготовляється до боротьби проти сеї страшної недуги.

Уряд заявляє рівночасно, що нема ніякої причини боятися епідемії.

НОВИЙ ПРОВІДНИК ФЕДЕРАЦІЇ ПРАЦІ.

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — Збори головного уряду Американської Федерації Праці, що відбулися тут нині в сали товариства „Елкс", вибрали провідником Федерації Вілієма Ґріна, секретаря й скарбника майнерської юнії.

ЗРІСТ ЧИСЛА СЛУЧАЇВ ПІЯНЬСТВА.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 19. грудня. — Стейтовий уряд обчисляє, що число людий, суджених за піяньство, в 1924 році, сильно зріс.

Число людий, засуджених за піятику на стейтову вязницю зросло майже о половину, а число людий, засуджених за піятику на стейтову вязницю, зросло аж о 62 проценти.

ЖЕРТВИ „СВЯТ" ДАЛІ МНОЖУТЬСЯ.

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — В шпитали Белвю померла нині знова одна людина на затроєннє алькоголем.

Число людий, що померли на алькоголічне затроєння від 1. грудня, виносить уже 31.

ФОРД ПЛАТИТЬ 14 ПРОЦЕНТ ВІД ОЩАДНОСТИЙ СВОЇХ РОБІТНИКІВ.

ДІТРОЙТ, Мишиґен, 19. грудня. — Автомобілевий фабрикант Форд оголошує, що його фабрика виробила вже плян ощадностий для своїх робітників, після котрого заряд буде платити робітникам від ощадностий 14 процент відсотків.

ВОЗДУШНА КАТАСТРОФА.

ПЕНСАКОЛА, Флорида, 19. грудня. — В Пенсаковський Залив упав нині морський літак американської фльоти. Підчас упадку погиб жовнір, а двох других віднесло тяжкі тілесні ушкодженя.

СТРАШНІ БУРІ НА ЗАХОДІ.

НЮ ЙОРК, 19. грудня. — Зі заходу йде на схід люте зимно з бурями. В цілій західній части Злучених Держав по Скалисті Гори температура обнизилася значно; в місті Майлс Ситі, в стейті Монтані, вона дійшла до 34 степенів Фаренгейта низче зера. Від бурі згинуло 11 людий.

НЕДОБОРИ В БУДІВЕЛЬНІЙ КООПЕРАТИВІ ВИНОСЯТЬ 300,000 ДОЛЯРІВ.

ГЕКЕНСЕК, Ню Джерзі, 19. грудня. — Стейтова контроля відкрила, що недобори в будівельній кооперативі Індастріел Билдинг енд Лони Асосіейшен виносять вже коло 300,000 долярів.

В мальверзації вмішані визначні урядники міста, що були членами сеї кооперативи та її урядниками.

НОВИЙ ЗЛОЧИН.

БОЛТИМОР, Меріленд, 19. грудня. — Міський суддя признав злочином їзду автомобілем, коли керуючий автом держить руку за плечима або шиєю свого товариша (чи товаришки).

МАЛО НЕ СТРАТИЛИ ЧЕРЕЗ ПОХИБКУ.

КОЛАМБАС, Огайо, 19. грудня. — Завтра рано мали стратити на електричнім кріслі в місцевій тюрмі молодого мущину Осипа Кейна. Заряд вязниці приготовляв уже все до урядового вбийства, коли зі суду зателефоновано до вязниці, чи заряд дістав зі суду повідомлення про відложення кари смерти. Заряд вязниці нічого не знав про те, що таке відложенне було зарядкене.

Суд зараз розвів слідство над тим, де ділося його письмо про відложенне кари смерти. Допускають, що воно загинулося десь на почті. Кейнови продовжено життя до 8 січня.

ПРОПОВІДНИК-УБИЙНИК БОРОНИТЬСЯ БОЖЕВІЛЛЄМ.

МАВНТ ВЕРНОН, ИЛЛ., 19. грудня. — Дві дочки методиського проповідника Гайта, обжалованого за вбиттє своєї жінки, зізнавали про неморальне вахованнє свого батька; оборона буде старатися доказати, що Гайт несповна розуму.

Дочки зізнавали згідно, що їх батько часто говорив про те, що мав ріжні привиди та бачив дивні світла. Раз збудив він свою жінку серед ночи та казав її дивитися на їх умерлу дитину, лежачу коло ліжка, тоді як там нічого подібного не було. Він мав заховуватися нервово в церкві; деколи він бігав поміжи лавками або коло вівтаря як біснуватий.

НОВА РИМСЬКА АРХЕОЛЬОГІЯ.

Італійські часописи повідомляють, що італійське міністерство освіти задумує приступити до відкопання слави старого Риму, яким був „Ціркус Максімус". Була це одна з найвеличавійших будівель Риму. Довгий на 600 метрів, а широкий на сто. Оснований Тарквінієм Пріском, був первісно побудований з дерева і щойно Помпей окружив його залізною кратою, а Цезар осушив при допомозі спеціяльного каналу. Цезар збудував крім того перший мурований поверх за його влади удекоровано середину цирку цінними памятниками мистецтва. Воєнні завірюхи привели цирк в запустіння. Положений на багні почав він западатися, поки не зник з повехні землі тепер хочуть його відкопади, щоби добути бодай різьби, якими він був у свій час украшений.

ЧАСОПИС БОЖЕВІЛЬНИХ.

В одному з англійських заведень для умово-хорих виходить часопис, редаґований, писаний і друкований самими пацієнтами заведення. Крім звичайних відділів є вступна стаття, фейлетон новинки і т. п. можна там найти і поезії. Лікарі висловюються, що як часопис так його белетристики нічим не ріжниться, а часами перевисшує белетристику „нормальних" часописів.

УКРАЇНІЗАЦІЯ НА ТРАНСПОРТ.

Представник транспортової секції повідомив на засіданню Держплану, що переведення українізації на транспорті України припинилося izза недостачі коштів. Для переведення наміченого пляну необхідно на залізницях і водних шляхах водних шляхах України до 34 тисяч людий відповідальних і технічних робітників. Для цієї роботи потрібно до 231 тисяч карбованців. Крім цього на складення російсько-українського слівника, пристосованого до потреб транспорту, потрібно 36.000 карбованців, згідно з умовою, яку заключено з Інститутом української наукової мови. Значна частина робітників знає українську мову.

СВИНЯ В ПЕРШІЙ КЛЯСІ.

До ваґону першої кляси, а було це в Чехословаччині, сів якийсь ч е с ь к и й посол опозиції, зі свинею під пахою. Що не робили кондуктори, щоб виперти свиню з ваґону, нічого не помогло. Опозицийний посол переконав усіх, що його посольска недоторканість розтягається і на посольську свиню.

САМОГУБСТВО.

Двацятисемилітний Михайло Стасів, що мешкав в сутеринах при ул. Пекарській у Львові, від кількох днів приходив пяний до дому, чого перед тим ніколи не трапилося. Час до насу грозив, що скінчить самогубством бо „життя йому набридло". Свою погрозу виконав Стасів минулого втірка. Прийшов до хати і влучним вистрілом з бровнінґа в голову позбавив себе життя. Тіло відставлено до заведення судової медицини.

КРІВАВЕ ВЕСІЛЛЯ.

На весілю Василя Погорільця в Могилянах жовківського повіту повстала бійка, яку переплатив життям кількакротно пробитий ножем Степан Ях. На другому весіллю у Зашкові під Львовом згинув постріленний крісовою кулею Клим Кусій. Як запідозріного в убийстві Арештовано Франца Скибу, який стріляв, на „віват".

„ХЛОПИ В ПОЛЬЩІ ГРОМЛЯТЬ ОБШАРНИКІВ".

Під таким заголовком пише радян. „Крестянская Газета": В Польщі в страшний спосіб ростуть селянські повстання. Селяне громлять і підпалюють двори. Уряд вислав на поміч кілька полків. Особливо сильні рухи проявляються на українських і білоруських окраїнах. Польська буржуазія замкнула протягом останнього року 380 шкіл. До радянської Білоруси прибуває день в-день тисячі втікачів, які ховаються перед пімстою „панів".

ПІДРУЧНИКИ ПОЛЬСЬКОЇ „ҐЕОҐРАФІЇ"

В офіціяльному списку підручників для польських державних шкіл можна найти „ґеоґрафію" Анни Налковскої Від пяти літ служить вона польським школам і люде, які не можуть стерпіти терміну „Східна Галичина" і конче хочуть „Східної Малопольщі" з олімпійським спокоєм довідуються, що Модлин називається „Новогеоргієвск", Демблин „Івангород" а Пулави „Ново-Александрія". Польська республика називається „Крулевство польське" а союз Радянських Републик „Цесарство і т. д.

НАКЛАДИ ВІДЕНСЬКИХ ЧАСОПИСІВ.

Про упадок популярности найбільших часописів в столиці б. Австро-Угорщини говорять нам числа. З міліонових накладів зійшли: „Нає Фрає Прессе" до 56.000 „Нає Вінер Таґблят" 42.000 „Наєс Вінер Журналь" 34.000 „Райхспост" 32.000. Найбільшим накладом може похвалитися „Кронен Цайтунґ" який розходиться в 110.000 примірників. В кождому випадку кождий український часопис, бувби щасливий, як би мав найнизше число передплатників котрої небудь з віденських ґазет, які находяться в „упадку.".

БЕЗРОБІТТЯ В ПОЛЬЩІ

Стан безробітних в Польщі виносить дня І. листопада ц. р. 144.800 супроти 156. 10 безробітних з дня 1. жовтня.

Безконечна політична кріза в Німеччині.

БЕРЛІН, 19. грудня. — Президент Німеччини Фрідрік Еберт доручив дрови Марксови покищо вести провід кабінету, аж до зібрання парляменту 5-ого січня, 1925.

Тоді він буде старатися склеїти нове правительство.

НЕВДАЧА КРАССІНА?

ПАРИЖ, 19. грудня. — В тутешніх політичних кругах говорять, що переговори тутешнього большевицького амбасадора Леоніда Красcіна не повелись і він покине Париж та вернеться в Москву,

АЛЬБАНІЯ ОБЖАЛОВУЄ СЕРБІВ.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 19. грудня. — Альбанський премієр Фан С. Нолі прислав до Ліґи Народів протест проти наїзду сербських банд на Альбанію.

Він каже, що сі банди зібрало, озброїло і вислало в Альбанію сербське правительство.

ҐАЗЕТА ВМЕРЛА ПО 161 ЛІТАХ.

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 19. грудня. — Сьогодня перестала тут виходити стара ірляндська ґазета „Ди Фріменс Джернел".

Се була найповажнійша ірляндська ґазета і виходила 161 літ. Перестала виходити іззa великих матеріяльних страт, які понесла підчас революційної боротьби в Даблині, коли Ірляндці руйнували все своє добро.

АЛЬОКУЦІЯ ПАПИ РИМСЬКОГО.

РИМ, 18 грудня. — Папа римський Пій XI. виголосив нині на консисторії альокуцію (промову), яка має дати напрямні в політиці католицької церкви в недалекій будучині.

В сій альокуції він особливо рішуно осудив большевизм, кажучи, що ся пропаґанда ворожа мирови, усвяченню родини і людському достоїнству і тому візвав католиків, щоб поборювали большевизм.

Одначе рівночасно взивав їх, щоб несли поміч голодуючому та обіднілому населенню Росії.

Далі він висловив надію, що православні вернуться до єдности з Римом, додаючи, що Рим оставлює їм славянське богослуженнє і доктрини східної церкви.

Вкінці він згадав про католицьку раду, яка відбулася в Шанґаю, в Китаю, і заявив що вірить, що і Китайці обєднаються у Христі.

СПРАВА ПРЕСТОЛОНАСЛІДНИКА КИРИЛА ВОЛОДИМИРОВИЧА.

ПАРИЖ, 19. грудня. — В тутешніх російських кругах заявляють, що коли жінка великого князя Кирила Володимировича вернеться з Америки, відбудеться тут нарада Романових у справі наслідства престола Кирила Володимировича.

Кажуть, що 15. Романових вже його признає царем, а не признає тільки цариця-вдова Марія, що живе в Данії, і великий князь Микола Миколаєвич. Одначе цариця-вдова, як кажуть, готова признати Кирила, коли упевниться про смерть сина Миколи II.

Романови зачинають братись до роботи і покидати аристократичне життє, аби збити аґітацію большевиків, що вони галапаси.

АРИСТОКРАТІЯ ГОЛОДУЄ.

ЛОНДОН, 19. грудня. — Англійські женщини з аристократичних родів ввели моду голодування, щоби бути худими. Вони звичайно їздять лише половину того, що люди нормально їдять, або і меньше. Сим робом потовстіли аристократки худіють, а худі не товстіють.

Особливо не їдять вони мяса, солодощів і мучних страв. Їдять разовий хліб з маслом і пють легкий чай.

ЗАСУД ЛЮДОЇДА.

БЕРЛІН, 19. грудня. — Нині засуджено в Гановері душогуба Фріца Гармана, котрий убив 26 молодих хлопців, на кару смерти.

ФРАНЦУЗИ ЗА РИНКОМ ЗБУТУ В ЯПОНІЇ.

ПАРИЖ, 19. грудня. — Франція висилає до Японії промислово-торговельну місію для навязання торговельних зносин з Японією. Французькі промисловці сподіваються здобути в Японії новий ринок збуту для своїх товарів.

ПОЛЬЩА ШУКАЄ ПОЗИЧКИ.

ВАРШАВА, 18. грудня. — Польське міністерство скарбу повідомляє, що воно робить заходи, щоби добути в Америці позичку в сумі від $30,000,000 до $40,000,000.

(В нюйорських фінансових кругах заявляють, що Польща ще скоро не може сподіватись дістати позичку в Америці).

26 ПРИСУДІВ СМЕРТИ НА ЛЮДОЇДА.

ГАНОВЕР, Німеччина, 18. грудня. — Сьогодня закінчився тут процес проти різника Фріца Гармана, котрий убив 27 молодих хлопців; випивав з них кров і з тіла робив ковбаси та продавав своїм покупням.

Прокуратор домагався на нього 26 смертних присудів бо доказано йому 26 душогубств а тільки одного не доказано.

Психіятр (лікар умово хорих) заявив, що Гарман слабий але не хорий умово і тому повинен вповні відповідати за злочин.

СВОБОДА УРЯДОВОГО ПЕРЕКУПСТВА В ПОЛЬЩІ.

ВАРШАВА, 18. грудня. — Польський сойм відкинув нині домаганне на поставлення в стан обжалування бувшого польського міністра скарбу Кухарського за те, що він приняв хабар в сумі 18,000 золотих за се, що дав державну позичку жирардівській ткацькій фабриці.

омагане повалено в соймі, бо до приняття бракувало ще 14 голосів до двох третин більшости.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:	ПЕРЕДПЛАТА:
Three cents a copy.	Поодиноке число три центи.
Per year .... $ 7.00	На рік .... $ 7.00
Six months .... $ 3.75	На пів року .... $ 3.75
Three months .... $ 2.00	На три місяці .... $ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:	В Джерзи Ситі і Заграницею:
One year $10.00	На рік $10.00
Six months .... $ 5.00	На пів року .... $ 5.00
Three months .... $ 2.75	На три місяці .... $ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

В Канаді належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery, тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ПЕРЕД ЗМІНОЮ В РОСІЇ.

ПАНУЮЧІ НАЦІЇ ХОТЯТЬ ТОРГУВАТИ ПОНЕВОЛЕНИМИ НАЦІЯМИ.

Варшавський польський соціялістичний дневник Роботнік, який є центральним органом П. П. С. (польської партії соціялістичної) оповіщує:

Недавно відбулась конференція між російськими соціялістами-революціонерами і польськими соціялістами. На конференції піднято між іншим питанне про східні границі Польщі, створені РИСЬКИМ МИРОМ між большевиками та Поляками. Російські соціялісти-революціонери і польські соціялісти урочисто ствердили, що в тій справі границь обидві партії дійдуть до порозуміння шляхом переговорів та ВЗАІМНИХ УСТУПОК. Між російськими „есерами" („ес-ер", се букви С. Р.; се скорочення замісць — „соціяліст-революціонер") та „пе-пе-сівцями" (пе-пе-ес" се букви П. П. С.; се скорочення замісць — „польська партія соціялістична"; „пе-пе-сівець", або „пепесівець", се значить — член польської партії соціялістичної) заключений союз.

* * *

Як загально відомо, риська границя, себто так звана „польсько-російська границя", НЕ ПЕРЕХОДИТЬ АНІ ЧЕРЕЗ ПОЛЬСЬКУ АНІ ЧЕРЕЗ РОСІЙСЬКУ ТЕРИТОРІЮ, АЛЕ ВИПАЛЕНО ЇЇ ЧЕРЕЗ УКРАЇНСЬКУ І БІЛОРУСЬКУ ТЕРИТОРІЮ.

Одначе як сю границю творено в Ризі 18-ого березня, 1921, то ЛИШЕ НАЇЗНИКИ, Москалі і Поляки, її „творили" й „умову" підписували. Підписав іменем польських наїзників Іван Домбський, і іменем московських наїзників Адольф Иоффе.

Тепер же, коли заноситься на упадок большевиків, а разом з тим і теперішньої влади в Польщі, НОВІ ПАРТІЇ зголошуються по спадщину по обох боках сеї соромної риської границі. Зголошуються РОСІЙСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ-РЕВОЛЮЦІОНЕРИ (С. Р.) по спадщину по большевиках, і ПОЛЬСЬКІ СОЦІЯЛІСТИ (П. П. С.) по спадщину по вшехполяках.

Значить, з обох боків зголошуються СОЦІЯЛІСТИ.

І ті соціялісти таксамо як буржуазія і як большевики признають також лише ПАНУЮЧІ НАЦІЇ, а не признають ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ. Вони є СОЦІЯЛІСТИ ПАНУЮЧИХ НАЦІЙ і ставляться до поневолених націй ТАКСАМО як і большевики пануючих націй або й буржуазія пануючих націй.

* * *

Що се показуе?

Се показуе, що московська пануюча нація творить ОДНУ ЦІЛІСТЬ — від крайних комуністів до крайних монархістів. Всі вони духово обєднанні і мають одну політичну лінію, з якої ніколи не сходять.

Таксамо і польська пануюча нація.

* * *

Вони подали собі були руки в Ризі і покраяли живе тіло поневолених націй — української і білоруської.

Тепер знову подають собі руки через своїх соціялістів і знову хотять РОБИТИ СОБІ УСТУПКИ КОШТОМ УКРАЇНСЬКИХ І БІЛОРУСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ.

Тепер соціялісти пануючих націй хотять наново ділити поневолені нації.

А поневолені нації? Вони-ж на те поневолені, аби навіть соціялісти націй пануючих ними торгували...

* * *

Нехайже тепер встане хто з поневолених Українців або Білорусинів і скаже, що Українців або Білорусинів щонебудь лучить з комуністами або із соціялістами пануючих націй московської або польської!...

Неправда, брехня і тисячу разів брехня! По правді і справедливости крайного комуніста Українця дуже богато ЛУЧИТЬ і еднае з крайним консерватистом Українцем, таксамо богато, як богато кождого Українця ДІЛИТЬ від кождого Москаля і і лучитись проти всіх пануючих Москалів і Поляків.

Тому всі поневолені Українці повинні між собою єднатись і мучитись проти всіх пануючих Москалів і Поляків.

Вони ще можуть лучитися з поневоленими Білорусинами Литовцями, Грузинами, Вірменами, і другими.

Бо Грузини і Вірмени нам близші ніж Москалі і Поляки.

А коли буде таке ПОВНЕ ЗАГАЛЬНО-НАЦІОНАЛЬНЕ ОБЄДНАННЄ УКРАЇНЦІВ, то певно, що і скоро прийде конець їх поневоленню. Вони перестануть бути поневоленою нацією, а будуть теж пануючою, тільки у себе дома, а не над другими.

І тоді теж не важаться і не посміють Москалі ні Ляхи робити риських ані нових варшавських умов коштом Українців і їх братів Білорусинів.

ЯК ЖЕРТВУЮТЬ?...

Головна управа Рідної Школи у Львові оповістила виказ жертв по повітам, які в місяці вересні вплинули до каси „Рідної Школи". „Найславніщий" снятинський повіт, бо сей від 41 громад не прислав ні сотика!!! Всі інші 54 повіти з 3,896 зол. 7 сот., а саме місто Львів зложило 2,235 зол. 83 сот. Отже разом вплинуло до головної каси 8,131 зол. 90 сот., а товариство мало видатків у вересні 18,893 зол. 43 сот.

Що сі числа говорять?

Що старий край тепер не дописуе в жертвах на Рідну Школу!

З часом старий край поправиться, але покищо Америка мусить йому помогти і потрохи виручити в тягарах.

ЯК РАЮЄ ПРОЛЄТАРІЯТ НА УКРАЇНІ

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

„Комуністи суть найлютіщі вороги робітничої кляси", — промовив нещодавно лідер робітничої партії в Анґлії, голова соціялістичного Інтернаціоналу і недавній премієр першого робітничого кабінету, Мекдаиелд.

Нам, Українцям, не треба аж такої високоавторитетної заяви, щоб переконатись у тому, про що в нас, на т. зв. тепер Радянській Україні, знае з досвіду на власній шкірі кождий робітник. Часи демаґоґічного чаду й большевицького похмілля давно минули, як тільки свиснув у повітрі перший, призначений для робітницької спини, комуністичний канчук з червоною стрічкою на пужалні. Український пролетар продер ще заплющені від прекрасного пролетарського сна очі і, замісць своєї диктатури, взрів диктатуру над собою. Крики голодної жінки й дітий привели його до притомности, і він побачив, що казковий червоний сон — се одно, а сіра післяреволюційна дійсність — се щось, зовсім друге.

Побачив він і те, що, замісць перерізаних і прогнаних ним „капіталістичних акул", на карк йому сіли нові, в сто крат гірші й страшнійші, червоні акули, котрі, поки він ніжився в червонім пролетарськім сні, встигли зануздати його так, що йому ні взад, ні вперед, а тільки туди, куди справлять нові його господарі. А справляють вони його зовсім не туди, куди обіцяли, як їм була потрібна його сила й завзяттє в боротьбі з старими капіталістичними акулами, себто до комуністичного раю, а просто, під гуркіт колотничи, вони встигли взяти його в шори і обернути в безвольного, безсловесного раба, нещаснійшого, ніж він досі був, і поганяють, куди сами хотять.

По старій, виробленій підчас каторжного капіталістичного ладу недоброї памяти царизму, звичці пролетар спробував протестувати окремо й колективно, але на свій протест дістав уже не поліцейські чи козацькі нагаї, а просто кулі в розявлений для протесту рот. І зрозумів нещасний пролетар, що його ошукано й одурено так, як цареви чи капіталістови й не снилося одурити його. Не дарма-ж у одного з відповідальних царських жандармів вихопилася після революції фраза: „Да єслі-б ми моглі только допустіть, что ета сволоч может вытерпеть то, что она терпіт от своей советской власті, нас бы не свалілі во векі вечныє!"

Ми не належимо ні до прихильників капіталістичної влади з її царем і жандармами та нагаями, ні до прихильників робітницько-селянської диктатури з її комуністичним чека, стенкою, кулями для гамування пролетарських і всяких инших незадоволень і ремств, тому з великою втіхою слідкуєм за тим, як ошелешений і ошетерілий від червоної несподіванки „диктатор" від варстату та від плуга починає розуміти своє ідіотське становище і намацувати ґрунт під ногами, щоб твердо стати на нього, розпростати задубілі в червоних кайданах могутні руки, розбити тії кайдани і вхопити за карк тих, хто так нахабно, безлично одурив його, підсунувши, замісць „рабоче-крестьянское" пекло, в порівнанню з котрим навіть царське здається чимсь недосяжно гарним.

Як і Мекдонелд, пролетар на Україні нарешті прийшов до переконання, що найлютійші вороги робітництва — се комуністи, тому потроху, ще поки обережно, плекае й справляе всю свою злобу супроти комуністів. Прикладами й фактами сієї зненависти українського робітництва (та хіба тільки українського!) що-дня повні закордонні ґазети (большевицька свобода друку таких річей не витерплює!). І нам не раз уже доводилося наводити такі приклади, але ось найсвіжійші з них.

„До 24. XI. на 56 заводських і рудникових підприемств Юзівського (тепер Сталінського) району страйкувало 49. Робітники вимагають виплати старих боргів, реґулярної виплати заробітку, **усунення з конфліктних комісій комуністів,** що продерлись туди від заводських комячейок і що складають та мдві третини членів. Безпартійні члени від робітників одмовились від участи в сих комісіях, вимагаючи обрання представників у комісії **всіми робітниками** стракуючого підприємства. У звязку зі страйком і заколотами серед безробітних становище в Юзівськім районі вважається за грізне".

Такі вісти линуть до нас із Харкова. А ось новини з Катеринославу.

„На вимоги районних профсоюзних орґанізацій у Верне-Дніпровску відбулася надзвичайна повітова конференція професорів для розглянення питань про допомогу безробітним металістам, деревообробникам та шахтярям. На сій конференції більшістю 176 голосів **супроти 54 комуністів** ухвалено резолюцію, яка вимагае **звільнення з тюрми 39 гленів завкомів** (завідуєчих комітетами), обвинувачених ГПУ. (чекою) в переведенню страйків, **і повернення із заслання всіх робітників,** висланих туди за час липневого і вересневого страйку. Резолюцію передано п отелеграфу до Харкова".

В сій інформації характеристичне все: і сами страйки пролетарів у пролетарськім раю, і виступ супроти комуністів, і тюрми та заслання робітників „робітницько-селянською" владою. Як не сказати бідолашному пролетаріятови, що, борючись супроти капіталізму за комунізм, він міняв шило на швайку і потрапив з дощу та під ринву!

Колись ми писали вже про те, для кого й для чого совітська робітницько - селянська влада закуповуе за кордоном і виробляе вдома зброю, аеропляни та амуніцію. Ще одна коротенька звістка з Харкова, як найліпше стверджує ті наші колишні міркування.

„В Донецькім басейні **з остраху перед робітничими заколотами,** котрі могли-б повстати від скорочення продукування, в рудникових слобідках і селах розміщено **кавалерійські частини й команди панцирників."**

При царі стояла тільки в самім осередку Донеччини, в Юзівці, сотня донських козаків. Але, як той казав, світ посувається наперед: Миколу II Крівавого (як люблять називати забитого царя теперішні „вожді" пролетаріяту) заступила милосердна до пролетаріяту і всіх трудящих „робітницько-селянська" комуністична влада; Микола Крівавий частував непокірних пролетарів бонськими нагаями, а пролетарська некрівава влада... просто топить їх у їхній-же крови. За все своє довге царюванне Микола II тільки двічи, либонь, дозволив собі таку роскіш, робітницька-ж влада возвела крів аву розправу в принціп і вживае її, де тільки запахне якимсь протестом, незадоволеннем чи ремством. Ми ще під свіжим враженням крівавого подавлення совітською владою збройного виступу супроти комуністів грузинського селянства і робітників, подавлення, якому позаздрив би Атиля, Іван Грізний чи Петро І, і просимо лише долю, щоб наших робітників і селян урятувала вона від їхньої теперішньої „робітницько-селянської" влади так, як сім літ тому врятувала їх нарешті від ганебної памяти царя російського.

С. Черкасенко.

ПЕРЕСТОРОГА НА ЧАСІ.

Для тих, що не мають ще американських паперів.

Часи, люди і права зміняються може більше тут в Америці як деинде на світі.

Були часи, що Америка просила еміґрантів до себе. Були часи, що склянку пива ще давали, щоб тільки взяв хто американські папери.

Нині часи змінились. Дістатись до Америки так тяжко як до неба, або і тяжше. Нині американських паперів не дістане, поки не перейде школи про горожанські права й обовязки. А тепер іде до гіршого.

Перед двома роками американські шовіністи внесли в Конґресі проєкт нового закона, на підставі якого кождий аплікант о горожанські папери мусів би уміти читати і писати по анґлійськи. Донині вистане, як кандидат висловиться якотако ломаною анґлійщиною і потрафить якотако підписатися. Ще недавно, бо в 1922 році, жінка горожанина натуралізованого ставала тимсамим горожанкою сього краю,— тепер ні! В проєкті Джансона сказано, щоби кождий аплікант на американського горожанина умів читати і писати по анґлійськи, щоби кождий не горожанин реджструвався на поліції, та щоби платив від себе і дорослих по 5 долярів річно, а від дітий понизше 18 літ 3 доляри.

Крім того проєкт Джансона обіймае припис, щоби кождий чужинець ходив примусово до анґлійської школи через два роки. За той час він научиться говорити, читати і писати по анґлійськи.

Як сей проєкт Джансона перейде в Конґресі, то всі старі наші люди або всі ті, що не уміють по анґлійськи, і ті, що не уміють читати ні писати, ніколи не дістануть паперів американських і будуть мусіти бути під дозором поліції ціле життє та будуть мусіти також платити поголовний податок.

В стейті Іллиной вже заострено права горожанські від 1-ого падолиста с. р. Р. Ф. Крист, комісар натуралізації з Вашинґтону запровадив і слідуючі нові постанови:

1. Що кождий кандидат на горожанина тутешнього мусить не тільки уміти відповісти на питанне анґлійське по анґлійськи, але також **говорити, читати і писати по анґлійськи,** хотяй загальне право того не вимагає. Се тільки вказує, що вкоротці наступить у Вашинґтоні.

Але і на тім не конець. Екзамінатор питае не тільки кандидата, чи уміє читати і писати по анґлійськи, але тогосамого вимагає і від свідків апліканта. Таксамо екзамінатор питае і свідків, чи вони знають конституцію сього краю і стейту.

Комісар Крист казав тут в Шикаґо, що в грудні сього року він предложить всі ті проєкти до ухвали Конґресови і нема найменьшого сумніву, що вони будуть приняті. Коли се право перейде ось так як Джансон (з Калифорнії) його зредаґував, то воно зачало би **обовязувати до року, т. е. вимагано би від аплікантів знання говорити, читати і писати по анґлійськи, а від негорожан оплати і ходження через 2 роки до публичної школи і наложено би на них поліційний надзір.**

Тому всі ті, що мають перші папери і перебувають тут в Америці найменьше пять літ, а котрим два роки ще не вийшло від часу, як узяли перші папери, **повинні сейчас взяти другі папери, поки час.**

До трох місяців по зголошенню по другі попери вони можуть стати горожанами сього краю. Жінка горожанина може дістати другі папери в однім році побуту тут в Америці.

Тож спішіться! Всі наші товариства, орґанізації, парохії, всі одним словом, повинні взятись до праці і перестерегти **усіх, що ще не є горожанами і** помагати, щоби кождий Українець і Українка зараз узяли перші папери, а хто може, то другі, бо в противному разі велика часть нашого народу остане на віки не горожанами під дозором поліції і буде мусіти платити податок за себе і цілу свою родину, а з часом утратить і працю, бо тепер вже іде в Америці клич: Америка для Американців, праця для Американців; геть з форенерами! З часом се стане загальним правом, що роботу будуть фабрики і шапи давати тільки горожанам сього краю, ось як тепер, що не допускають до сього краю не горожан Америки.

До діла, поки час, щоб опісля нарід наш не нарікав на нас, що ми його не перестерегли впору.

Др. В. И. Сіменович.

УКРАЇНСЬКА ҐАЗЕТА У ВІДНІ.

Українські скитальці на чужині видають ґазету „Обєднання".

У Відні зачали тамошні Українці, Галичини і Придніпрянці, видавати на місце недавньої військової часописі нову ґазетку п. з. „Обєднання". Се, як кажеться в заголовку, збірники статтий на теми політичні, економічні і культурні.

Видае сю ґазетку **найбіднійша** українська еміґрація на світі. Во еміґрація в Чехо-Словаччині дістає допомогу від чеської влади, еміґрація в других краях вже давнійша, в Німеччині мала, а у Відні, сьому і так збіднілому місті по упадку австрійської монархії, українська еміґрація числом значнійша, але без жадної змоги заробітку і без жадної допомоги. Там усі крайно бідують і дослівно голодують. Тепер вони зачали видавати свою ґазетку, без жадних фондів, і сподіваються бодай на сю ціль дістати з Америки і з Канади допомогу.

Адреса:
Obydnannye
Josefstadterstrasse 79 T. 18.
Vienna VIII. — Austria.

ВІД ВИДАВНИЦТВА „ОБЄДНАННЯ" У ВІДНІ.

Двохтижневик „Український Скиталець", що виходив досі як орґан військової еміґрації земель З. У. Н. Р., перейшов на власність Західно-Українського Видавничого Фонду „Народньої Оборони" і буде далі виходити під назвою „Обєднання", під новою редакцією і при участи цілого ряду нових співробітників. „Обєднання" є отже продовженням „Українського Скитальця", що й зазначується уміщенням старої назви в підзаголовку нової, хоч по суті перестає бути орґаном військової еміґрації земель З. У. Н. Р.

Ця зміна назви видавництва не означае розриву з його традицією, з його попередніми завданнями — виразника національно-політичних змагань боевих сил Західної України. Навпаки, головно ці завдання й будуть означувати дальший характер видавництва. На сторінках „Обєднання" й далі буде уділятися відповідне місце історії нашої визвольної боротьби на західних українських землях; історії Української Галицької Армії, у всіх її формаціях; положенню західно-української політично-військової еміґрації і її ролі у визвольних змаганнях народу, як також фактам з і орґанізаційного й культурного життя.

Але „Обєднанне" не буде видавництвом еміґраційним, тільки хоче стати вільною, незалежною трибуною на еміґрації для висвітлення нашихвизвольних завдань у краю, остаючи в тіснім ідейним звязку з тими суспільними елементами в ріжних областях Західної України, які не миряться з чужим гнетом, які ведуть активну боротьбу проти чужого панування.

Та віддаючи себе на службу визвольній боротьбі на Західній Україні, „Обєднанне" зовсім не думає замикатися у вузькі рямці виключно західно-українських інтересів. Якраз одним з головних завдань „Обєднання" буде найдокладнійше знайомство з відносинами на Великій Україні у минулім і сучаснім, навязання перерваних війною і революцією ідейних, культурних і політичних звязків з головним пнем нашого народу.

Будучи видавництвом безпартійним, „Обєднання" відкриє свої сторінки для кожного обєктивного голосу і в кожній справі, коли автори стоять на ґрунті національної єдности всього українського народу і власної державности на всіх землях українських; коли рахуються з політичними відносинами на Великій Україні; коли здійснення українського державного права на західних українських землях уважають невідкличним постулятом нашої визвольної боротьби, а переведення національно-державного обєднання всього українського народу не узалежнюють від форми державного ладу України. В цих рамах — свобідний обмін думок по всім питанням загально-українського життя.

„Обєднання" буде виходити наразі неперіодичними збірниками статтей на теми політичні, економічні й культурні, з особлившим узглядненням практичних завдань української політики на Західній Україні. Переміна „Обєднання" на періодичне видавництво, з евентуальним поширенням на твори красного письменства, буде залежати головним чином від того, як українська суспільність у краю і на еміґрації прийме наш видавничий почин та чи належито його піддержить своїми матеріяльними засобами.

Сподіваємося, що „Обєднання" стане літературним осередком, коло якого згуртуються як співробітники і читачі всі живі сили в краю і на еміґрації, без огляду на їх територіяльне походження і політичні переконання, ті сили, які начальним завданням української політики в цім історичнім моменті, що його переживаємо, уважають: здійснення національно-політичної єдности всього українського народу в обєднаній Українській Державі працюючих мас.

ВІД ҐАЗЕТИ СВІТ ДИТИНИ У ЛЬВОВІ.

До наших Передплатників в Америці й Канаді.

Просимо усіх тих, що прислали на передплату „Молодої України" 1 доляр, прислати як найскорше на доповнення передплати за 1914 рік — квоту: 1 доляр.

Рівнож просимо усіх дотеперішних переплатників о віднову передплат на рік 1925.

На Молоду Україну" 2 доляри — на „Світ Дитини" — 1 доляр.

Оба журнали будуть виходити окремо!

Ждемо відповіди від Вас!

Адміністрація.

Адреса: Svit Dytyny, ul. Zimorowycza 3, Lemberg, Galicia, Europe.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1925 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що вже вислано календарі на адресу пп. секретарів для слідуючих відділів:

Відділ: 86, 147 (2 п.), 105, 181, 369, 217 (2 п.), 316 (2 п.), 393, 223, 81, 300, (2 п.), 90, 229.

Повисше вимінені посилки зістали вислані почтою дня 19. грудня. Котрий би з висше згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адмін. „Свободи".

Для слідуючих відділів вислано календарі експресом: від. 107, 128, 140, 157, 171, 214, 323, 336 (2 п.), 364, 355, 379.

В минувшім числі було оголошено через помилку, що вислано календарі для відділу 164, а мав бути 264.

НА СОЙМОВІЙ АРЕНІ.

Інтерпеляція Українського Соймового Клюбу у Варшаві.

Катування Української дітвори польським учительством. — Майном користуються, але власникові не платять. — Безправні реквізиції.

На руки міністра освіти й віроісповідань від Українського Соймового Клюбу внесено інтерпеляцію такого змісту:

„Катування Української дітвори польськими вчителями в Горохівському пов. (Волинь) є буденним явищем. Надзірні органи за стверджені факти катування дають учителям лише догани, як це було з учителем Голуфком, даючи тим самим до зрозуміння учительству що це нині надто не суперечить звичаям і законам педагогіки.

В березні міс. ц. р. учитель села Печихвости Куровскі побив різкою ученика Гриця Рекрута по голому тілі, — він ударив 14 разів. Після тої екзикуції ученик Рекрут два тижні був хорий. Як запевняє мати цього ученика, Горпина Рекрут на тілі побитого були сині знаки і те саме потверджає солтис с. Печихвости, Михайло Ковальчук. Коли солтис Ковальчук з Матірю побитого ученика Гриця Рекрута, звердувся до вчителя зі запитом, за що побито ученика Гриця Рекрута, то Куровскі відповів за проти державні слова".

Подаючи до відома названий Факт (один з цілої сили подібних запитуемо п. міністра:

1) Чи відомо йому, що побої шкільних дітей учителями-Поляками є широко практиковані в горохівському пов. і з окрема чи йому відомий названий факт

2) що гадає робити п. міністер, щоби охоронити українські шкільні діти від катування їх польськими учителями?

В 1916 році підчас австрійської окупації Холмщини, вибудувано при ст. Дорогуськ тартак на півморговому майдані властителя Якова Богути. Прийшли Поляки і отой тартак переняла Лісова Управа в Луцьку, яка видержавила його польській лісовій кооперативі. Але ані лісова управа, ані кооператива не тільки не платять власникові за його грунт, але навіть не хотять сописувати з ним ніякої умови і взагалі не говорять з ним, мовчанкою відповідаючи на всі його запити й заяви, просьби й скарги. У цій справі Український Соймовий Клюб вніс інтерпеляцію до міністра земельних справ.

В 1924 р. громадянин Лев Гомола вибудував собі в с. Тевлі пружанського пов. хату на 5 кімнат. У трьох замешкав з численною родиною, у четвертій примістився один залізничник, а пяту перероблено на комору з льохом зі споду. Не отримавши нігде посади, Гомола заняв ся купецтвом і відкрив при свойому мешканню дрібну крамницю. Вхід до хати один. Нараз отримує Гомола „реквізиційний наказ" від староства, з тим, що зареквіровано в нього дві кімнати на почтовий уряд. Тимчасом поруч з хатою Гомоли стоїть будинок у якому на протязі сорок літ була приміщена почта. Тепер там у двох кімнатах розміщено постерунок поліції, а у двох других живе поліціянт. Такі безправні і нічим не угрунтовані акти реквізиції практикує не тільки пружанський староста, але й майже всі старости на „кресах", на глядаючи ні на формальний бік справи, ні на матеріяльну руїну, яку своїми реквізиціями наводять на мирних громадян. У цій справі Укр. Сойм. Клюб вніс інтерпеляцію на руки міністра внутрішних справ.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

НА ПІДКАРПАТСЬКІЙ РУСИ.

До львівського Діла пишуть з Ужгороду:

По несподіваному висліді березневих виборів наступила по недовгій передвиборчій горячковій праці всіх партій охлялість на цілій лінії. Деякі партії зовсім перестали проявляти життя (хліборобська, русская народна), инші потішали себе, як уміли. Аграрна по страшнім провалі прислала знов д-ра Франкенберґера, творця коаліції з колишніх опозиційних партій, щоби той знов тут старався довести до якоїсь злуки.

Як стверджено на теперішнім зїзді соц.-демократичної партії, аграрна партія перестала існувати. Тому й не диво, що Франкенберґер старається навязати переговори з хліборобами, Куртяком тощо, щоби тільки створити якийсь бльок під еґідою аграрної партії.

Фактично працюють тепер на селі лиш комуністи і соц.-демократи — решта на село не показується.

Русофільський режім аграрної партії лишився дотепер, а як видимий знак є ґубернатор Бескид. Хоч він при березневих виборах зовсім провалився і хоч все промовляло за його остаточним уступленням то всетаки він цїпко держиться ґубернаторського фотелю і мабуть не скоро відійде, бо правительство не зможе знайти гідного його, до такої міри скромного заступника.

Треба замітити, що — на жаль — ця політична охлялість переноситься й на культурну працю. По кількалітньому підйомі зачинає виринати головно серед інтеліґенції цілковита байдужість до культурної праці, до власної книжки — і хоч умови до цього дуже пригожі, то відродження країни йде тяжко й поволі. Відродиться вона хіба через молоду ґенерацію.

БОРОТЬБА З НАРКОТИКАМИ

Під протекторатом Ліги Націй почалась дуже цікава міжнародна конференція в Женеві: для розгляненя засобів над контролею і продукцією опіюм. Ліга Націй виступає з гуманіторною ідеєю, щоби обмежити поширювання цього руйнуючого наркотику. Але є держави для яких продукція опіюм є одиноким з найбогатших жерел доходу: Індія, Китай, Персія Туреччина. Слід згадати, що в Персії третина державного доходу пливе з розведення маку, призначеного на виріб опіюм. Ініціятива у згаданій конференції виходить від Злучених Держав, які прислали в Женеву аж трох офіціяльних представників і призначили на гуманітарну мету 40.000 долярів. На всіпохвальні арґументи американських філянтропів представники Індії, Китаю чи Персії відповідають їм, що міліони їх населення вживає опію надто довго як як щоденного наркотику, щоби цю звичку можна знищити одним почерком пера. Боротьба з нахилом до алькоголю є куди лекша а проте Америка не вийшла до цього часу з неї переможно.

ПРОРОКОВЕ ОКО

— або —

ІВАСЬ БИСТРИЙ І ЙОГО ПРИГОДИ

за **В. Лозинським** переповів **М. Ценівський.**

(Продовження)

(2)

Коли я, мале хлопя, глядів на це, як на очах заплаканої неньки цей королівський дукат пропав, наче в глибокій криниці, у шкіряному гаманці Балчиньского, так мене боліло серце й так ця кривда мойого батька впала мені на душу страшно тяжка й пекуча начеб у грудях у мене був палаючий огонь. Дня цього й хвилі цієї до моеї смерти не забуду. І хоч опісля ще більші божі допусти впали на нашу хату й наші голови, не придавили цього мойого первісного жалю, так як дзвін, коли раз розібється, то вже не стогне, хоч удариш у нього ще з більшою силою, як тоді, коли падав.

Мав мій батько цієї зими мало заробітку. А якось близько весни року Божого 1622. виїхав до Львова зі солею, хоч уже нерадо возив сіль, ба вже й зовсім був покинув прасільство, як я вже згадував. Та мусів їхати, раз задля зарібку, бо взяв на свою голову такий тяжкий довг до св. Михайла. Хотів також бачитися з вірменськими купцями, чи не післали би де його з товарами в якусь кориснішу дорогу. Як вернувся, каже до неньки якось несміливо, начеб боявся зажурити її:

— Не буде цього року великих фрахтів ані на захід, ані на Мадярщину, ані до Волощини. Що має йти в цю сторону, то вже погодилися инші візники. Для мене ніщо з цього не остало. Мусів би я хіба возити самбірським жидам віск і шкіру на сплав до Сяну. Та пан Христофор Серебкович виправляє за пять неділь валку зі Львова.

— До Турка! Ах головонько моя бідна! — викликнула моя мама, не дала вже й докінчити батькови.

— А вжеж що до Турка, — каже батько — бо пан Христофор лише з турецькими купцями веде торговлю. Але не так глибоко в саму Туреччину, бо не на сам Царгород, лише до Адріянополя і Варни, над море. Там мають причалити кораблі з крамом пана Христофора. Отже я згодився з паном Христофором. І я так числю, що при божій помочі, там і назад заroблю по сто талярів.

Богато було плачу й голосіння в дома з приводу цієї батькової подорожі в дикі і небезпечні краї, аж над Чорне море. Воно — так мені тоді здавалося — мусіло бути таке чорне як сажа, а повнісеньке страшних потвор і змій, таксамо чорних, як і ці глибини, в котрих не могли приглядатися ані боже сонічко, ані місяць ні зорі, не так як у нашому Дністрі, на котрого дні синє небо клалося наче в зеркалі, а хмари плили під водою як риби. Плакала ненька, що батько пускається Бог зна на які пригоди, плакав я, та не тому, що їде, а тому, що мене з собою не хоче взяти. І так минав час серед цього жалю. Тимчасом батько мовчаливо готовився до подорожі. Я, тоді вже доволі великий хлопець, помагав як міг.

Отже почали ми давати коням вівса на дві неділі перед відїздом, бо досі гризли лише січку й сіно. Дуже були ослабли й схуділи. А було вже лише три коні, великі. Один вороний, батько звав його Джумбас, бо купив його від турецького купця, а таких купців звуть **джумбасами.** Потім узявся батько оглядати і поправляти віз, все зокрема й вельми старанно, від найбільшої до найменшої речі, від коліс, осей, обручів, до найменшого цвяха. А був то величезний віз, увесь гарно кований, з великим полукішком, з будою, що й мешкати можна було в ньому як у хаті. І чоловік і крам у ньому був безпечний від дощу, як під добрим дахом. А стільки було на цьому возі заліза, ланцюхів, що було як по твердій дорозі батько пустить коні скорше, то такий брязкіт, такий лоскіт, такий гуркіт, начеб у тарабани хто вдаряв. Люде не могли начудуватися, бо в самбірських сторонах, а головно під горами, люде мають візки невеликі, що в них і одного залізного цвяшка не маєш, а все це пищить і скрипить і тріщить, що коли з гір їдуть до сплавів, то на мил ючуєш цю музику.

Богато писати би, як оглядно батько в цю далеку дорогу вибірався, як окремо приготовив мішок вівса, свяченого в день св. священомученика Степана, щоби його по дорозі досипати до оброку для відігнання злого від коней, як добірав зілля на ріжні кінські хвороби німицю, **гадюшник,** копитень т. д., як робив засіб масти на ремені, з горівки, сала і саджі як до окремого шкіряного мішочка дав підручне начиння: молоток, кліщі, долото, шила, цілу копу ґуфналів; як чистив топір, самопал і широку шаблю мультанку, бо без цього й не показуйся з хати, коли твоя дорога йде в такі далекі й дикі краї. Тимчасом мати ладила одіння й білля, а й про харчі на дорогу памятала, хліба, пшона, солонини, сира, хочби стільки, щоби не відразу жити з готових грошей, але який тиждень-два позістати на свойому. Дав батько на службу божу панотцеві, вислухали ми її вельми набожно. Батько виспосідався й прийняв св. Тайни, попращався з вуйком дяком і знакомими в селі. В покорі по св. Тайнах забув навіть і про підстаросту і про гайдука Кайдаша, хоч з їх то причини мусів їхати у чужі краї, туди, де вже зарікався їхати. Бо цим поганським шляхом мандрувати, як на війну йти. Чоловік непевний свого завтра й життя.

Другого дня вранці, ще сонця не було на небі, а вже віз стояв готовий, запряжений, коні форкали жваво наче на добру ворожбу, били об землю копитами, так їм прибуло охоти й гаряча після двотижневого обраку. Батько ще раз розпращався з ненькою й зі мною, зробив бичевном знак святого хреста над кіньми, сів попереду, траснув із батога... Вйо! Затуркотів віз по сухій дорозі, а мені й матері здавалося, що то його ковані колеса по серці переїхали нам.

II.

КОЗАК СЕМЕН.

Небаром після відїзду мого батька счинився у нас великий заколот і наче тріскіт великий. Та дуже невеселий. Вертали війска з турецької війни, вертали нужденні, обдерті, голодні. Розсипалися по цілому краю. Не минули й Самбірських околиць. Насамперед вертала шляхта. Спішно їй було до дому. Та мало там хто з неї бачив живого Турка, бо то все зараз після хотінської битви ще зпід Львова вернулося, не нюхало навіть пороху. Щойно за шляхтою посипалися справжні вояки. Ще наче мокрі від поганської й своєї власної крови, курявою вкриті, часто ранені й окалічілі, а все голодні, обдерті й майже що дикі. Надивився чоловік тоді, що то війна може! То були Німці, Волохи, Мадяри й наші, українські, козаки гетьмана Конашевича Сагайдачного. Всі ці жовніри то переходили, то задержувалися. А найчастіще бувало так, що ледви одні задержалися, а вже другі їх зганяють із хат на силу. Без бразкоту шабель і без стрілянини часто не обійшлося. А все з кривдою і з сльозами вбогого народа, бо Польща довго не платила війску. Жило воно з цього, що йому дали, а радше з цього, що самі взяли. Були між ними грабіники, що радше сказати: це неприятель. Всеодно, що Татари. Де був який когут, то зїли його, телята різали, полотно бабам забірали, зеренце жита й стебелинка соломи не осталося за ними в стодолі.

Так і в нас у Підбірю діялося, з великим моїм страхом і немалим плачем моеї неньки. А ця одна лише була розрада для мене, що зараз першого дня жовніри страшно збили підстаросту й гайдука Кайдаша за це, що не хотіли пустити їх до двора, а казали їм розміститися між нами вбогими мужиками. Переходили, як я вже згадував, і козаки гетьмана Конашевича Сагайдачного. Підстароста з гайдуком призначували для них постої. А що наша хата була найгарніщо в селі й була при ній велика стайня, то нас перших виписали. У дворі, в котрі сидів лише підстароста Балчиньскі, станули якісь дуже знатні козацькі старшини. На нашу хату припало три коні з одним козаком-чурою.

Памятаю було вже під вечір. Ворота нашого обійстя були приперті. Сиджу в хаті, чую хтось голосно кличе: „Гей, го! Гей, го!„ Виходжу я і гляну: біля воріт стоять три коні; два з них рослі і бистрі, цілі червоними сукнами накриті, дуже панські й горді. Таких гарних я ще не бачив. А третій богато менший, худощавий і дуже на око непоказний. На ньому сидить молодий чоловік, ніби парубчак щойно. Каптан на ньому з телячої шкіри з шерстею, шапка баранкова висока, гостра, перехилена на лівий бік. При боці довжезна списа і шаблюка, а на плечах і при боці висять йому ніби сакви, одна дуже довга, одна коротша, третя ніби округла. Всі три дуже кудлаті, бо з козачого кожуха шиті.

— Гей, го! Гей, го! — кличе до мене, коли я так дивлюся — а відчиниш ти ворота, котюго!

Іду відчиняти, а тимчасом вийшла й ненька вже дуже лиха, ціла червона і нахмарена. Затиснула від гніву уста, бо вже їй були ці жовнярські постої доїли до живого і так нас знищили, що й хліба сухого дома нераз не було. Памятаю, говорять було мама:

— Прийшов один узяв жупан, прийшов инший сорочку забрав — прийде третій, то хіба шкіру зідре з тіла.

Але цей новий гість у телячому каптані якось так не виглядав, начеб нас зі шкіри мав лупити. Хоча мене перед хвилиною назвав котюгою, тепер кивнув головою й осміхнувся весело. Зіскочив із коня, здійняв шапку, поклонився гарно мамі, поцілував її в руку й сказав:

— Слава Богу! Дай Боже здоровля, паніматко!

Коли так зняв шапку і чемно поздоровив нас, ми обое йно уста поотвирали із счудування. Бо ось чоловік цей мав голову голену, а на вершку оставав йно довгий оселедець волосся, заплетений у косу. А завинув собі його аж поза вухо. Зміркував то цей чоловік, сміється й каже:

— Ану, то ви, бачу, живого козака ще не бачили?

Я що правда часто бачив старостинських козаків. Їздили з самбірського замку з листами. Та вони були в пристійній барві, волосся стригли так як ми всі і не вішали на себе таких бесаг косматих і спис таких довгих у них я не бачив, лише шаблі і нагайки. Так теж кажу йому.

— Бо тамто, то собі челядь, служба старостинська — каже він на це — а я молодець справедливий, свобідний і з козаків непослушних, запоріжських.

— А коли ви непослушні і не в службі, то чомуж служите і слухаєте? — каже мати.

— Бо тепер мушу. Але мій батько не мусів — і я передше не мусів і небаром то знову не мусітиму, як Бог дасть... У нас кажуть: Терпи козаче, отаманом будеш!

— А тебе як звуть? — питає мене козак.

— Івась — відповідаю. І питаюся: — А вас як?

— Я називаюся Семен Бедришко, з під Черкас, осаулів син.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

Торонто, Онт. За старанням тов. „Січ" й місцевого хору, відбувся у нас в неділю, 14. грудня невеличкий концерт, з котрого дохід призначено на львівську „Просвіту". Концерт складався з хорових пісень, діточої гри на мандолінах і реферату про діяльність „Просвіти" від часу її основання, по 1924 рік. Реферат виголосив місцевий парох о. А. Сарматюк. Помимо сего, що того вечора панувала на дворі несприяюча погода всеж таки поважне число українського громадянства, прибуло на сей концерт.

По концерті вписалось коло 20 громадян, в члени „Просвіти". Як видно з книжочки. тов. „Просвіти", яку видано до заморських Українців, Торонто перше зачалось інтересувати львівською „Просвітою".

Честь вам за се Торонці! Ю.

Росфорд, Огайо. Дня 14-го грудня о 4. год. пополудни відбулося у нашій громаді посвячення і отворення Українського Народного Дому. На сей святочний день запросили ми укр. церковний хор з Дітройт, який помимо студени і невигод не жалував труду а прибув до Росфорду аби своїм гарно вишколеним співом возвеличити наш памятний день. По вивішенню американської фани і по привітних промовах виголошених делеґатами від ріжних товариств так словенських як угро-руських головної церемонії посвячення дому доверщив о. Сембратович. Опісля слідував концерт з 12-ма точками, які подані були в програмі. Всі точки вийшли гарно, лиш з причини натовпу людий і шмеру дітий не можна було відчути тонкости вишколення хору. Помимо того публика була тим хором очарована, а передовсім очарована голосом панни Білань, бо справді її звінкий і ніжний голос не міг не промовити і не зворушити хоч і твердого і на співі не розуміючогося слухача. Рівнож і місцевий діточий хор вивязався зі своеї точки також гарно. Кінцевим словом відозвався до народа о. Сембратович. Хоч коротко промовив, але так палко, так огнисто, що дійсно зворушив серця усіх. Ми хоч мала громада хоч в далекій закутині, але спромоглися ми на сей дім народний, аби за приміром инших свідомих громад і ми могли в тім домі і школу для діточок наших отворити тай самим нам до чого сходитися, орґанізуватися, освідомлятися, здобувати в тім домі для себе науку. В своїй хаті, своя правда і сила і воля. Нам треба сили духа, нам треба сили до боротьби за волю, свободу і самостійність Неньки України. Ми маємо надію, що сей дім послужить нам до осягнення сего. — О. Н.

Централія, Па. У нас у Централії не дуже добре поводиться, бо бреха не робить уже 4 місяці, то люди ходять за роботою по других плейзах, хто хоче робити, але богато є і таких, що нехотять робити в майнах тільки роблять муншайн і так запиваються, що декотрий не може навіть потрафити до свого штору, але залізе там, де його порядно набють. Дня 14. грудня наш один патріот побив усі горшки, які вдома мав, а 16. грудня знова один наш патріот заліз до кацапського штору та так його кацапи побили, що тепер лежить в ліжку хорий. Грудня 17-го хтось запалив дипо у нас. — Ц.

Вотербери, Конн. Одні наші краяни тут хотіли скоро збогатіти і купили собі машину до роб[illegible] грощий, та заким постигли наробити грощий для себе, ті що продали їм машину, заробили ліпще, бо тим способом вимантили у легковірних весь їх маєток в сумі $12.000, які мали зложені в банку. Наслідки легковірности такі, що чоловік наслідком гризоти лежить небезпечно хорий, а в дома нема цента. Сей пожалування гідний випадок нехай буде осторогою для всіх наших легковірних та лакомих. Наші люди повинні вже раз знати, що на гроші треба працювати руками і розумом, а не робити їх машинками. — Х.

МІТИНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ФЕНІКСВІЛ, ПА. Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 321, повідомляє своїх членів місцевих і позамісцевих, що річний мітинґ відбудеться дня 25-го грудня 1924 року в домі Михайла Куриляка під ч. 209 Franklin Ave., точно о 1-ій годині пополудни. Проситься усіх членів прибути на час, бо суть важні справи до полагодження, як справоздання уступаючого уряду за рік 1924, справоздання контрольної комісії, вибір нового уряду на рік 1925 і другі важні справи. Неявившийся член буде покараний, а урядник подвійно. — Мих. Куриляк, пр.; Дм. Савчин, секр.

КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОГО НАРОД. СОЮЗА НА 1925 РІК

Вже сам зверхний вигляд нового календаря У. Н. С. на 1925 р. манить своєю красою. Під оглядом технічного зладження він справді артистично викінчений. На окладинці красуються українські вишивки, а в середині повно дуже гарних друкарських прикрас.

Зміст календара ріжноманітний. У ньому подано короткий начерк історії і розвою У. Н. Союза, причини великого зросту і величний стан нашої орґанізації. Відтак слідує цілий ряд коротких розвідок з нашої і чужої історії, життєписі визначних людий, статті на сучасні теми і т. п. Крім того є декілька віршів і дві повістки, а саме довша повістка Ф. Дудка і коротенька М. Бурлани. Повістка „Чорний Крук", написана дуже гарною мовою і зворушує читача своєю козацькою традицією та описом переживань під московською кормигою.

Оповідання „Похорон" зложене на підставі події із часів Махнівщини.

Цілий календар вельми цікавий і повинен вдоволити хоч як вибагливих читачів.

Ціна усього 50 центів.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКІ УГРУПОВАННЯ РАДЯНСЬКОЇ УКРАЇНИ.

Сучасна революція спричинилася до появи цілої низки нових творчих сил, які протягом усього часу горожанської війни перебували в рядах активних борців, через що саме до весни 1920 року в літературному світі про них знали лише те, що істнують якісь „літературні червоноармійці"... Тепер ці „червоноармійці" уявляють собою чи не найбільшу літературно-мистецьку орґанізацію Радянської України („Гарт"), до якої належить Павло Тичина і яка дала такої міри письменників, як новелист Микола Хвильовий, який своєю книжкою „Осінь" робить в українській прозі справжній „переворот"...

„Гарт".

Основоположником і проводирем „Гарту" є відомий радянський поет В. Елан, а визначнійшими його членами — І. Кулик, В. Сосюра, В. Поліщук, М. Йогансен, В. Коряк та Ч. Коцюба. Загальна кількість „Гартованців" сягає поза півсотню осіб, тим більше, що помимо харківської централі, істнують ще й філії, головно в таких містах, як Київ, Полтава, Січеслав, Чернигів, ба, навіть — Житомир. Праця „Гартованців" як ідеольоґічно, так і практично скермована в певний напрямок творення тих культурних цінностей, які безпосередньо відповідають духовим вимогам пролетаріяту. Твори „Гартованців" переважно містяться в такому поважному місячнику, як „Червоний Шлях", який до деякої міри є їх „проґрамовим" орґаном. Протягом минулого року „Гартованці" влаштували коло півсотні публичних вечірок, відчитів та дискусій, більшість яких відбулися на місцях, розбуджуючи скрізь живе зацікавлення сьогочасною українською творчістю...

„Плуг".

Майже одночасно з „Гартом" головно стараннями Сергія Пилипенка, повстала надзвичайно цікава орґанізація селянських письменників п. н. „Плуг", яка маючи свої філії навіть у найглухіщих закутках України, обєднує всобі все дійсно живе і дійсно творче, що є в масі селянської молоді. Безпосереднім завданням у своїй праці „Плуг" ставить: „орґанізацію боротьби за культурно-психольоґічну індустріялізаціюсела і розвиток у селянських масах коллективистичного світогляду та його культури"...

Таким чином протягом короткого часу „Плуг" дав чимало цікавих письменників, серед яких особливу увагу звертають на себе Панів, Панч, Коляда і сам Пилипенко. Свого орґану „Плужане" не мають і містять свої твори в ріжних періодичних радянських виданнях, але вже весною цього року вийшов перший літературний збірник „Плуг", який — виглядом, так і змістом, справляє досить гарне враження, даючи собою наочний доказ невичерпанности творчих сил нашого селянства.

„Панфутуристи".

Як-що не брати під увагу старого й відомого ще з перед війни футуриста Михайла Семенка, то група т. зв. „Панфутів" є ніщо инше, як „замаскованою компанією символістичних перевертнів", які, знищивши всіх своїх білих та чорних привидів, усіми силами намагаються доказати „революційну споконвічність" свойого походження і запевняють, що — „футуризм перший долетів до соціяльної революції, зумів правильно відчути, а подекуди й інтерпретувати соціяльні завдання, що висунув на порядок денний пролетаріят*)

Російський футуризм — так, але український — ні, бо в той час, коли Маяковський погрожував „разливом втораго потопа", перемити „миров города", — Семенко з тихою резиґнацією занотовував звичайні факти:

„Сьогодні місто без символів,
Символісти втікли безкарно"...

Тепер разом із ним, при спільному „жолобі— Яків Савченко, Володимир Ярошенко, Олекса Слісаренко, Микола Терещенко та Ґео Шкорупій, як „справжні футуристу" і як „дійсні революціонери". Вони мають власне видавництво „Гольфштром", яке видало торік крикливий „Жовтневий Збірник", який у свій час знайшов оцінку В. Коряка на сторінках літературного додатку до харківських „Вістей" — „Література, Наука і Мистецтво", що однак нікого з „Панфутів" не охолодило... Навпаки, останніми часами вони випустили повний збірник творів Михайла Семенка („Кобзар"?!) і прибрали до своїх рук щоденну газету „Більшовик" та двотижневик „Глобус", де й друкують свої „писанія". Про те, що ця група не є життєва свідчить хох-би вже й те, що вплив „Панфутів" дальше київських передмість не сягає і смішними є їхні заклики — закинути „особисті амбіції та сектанську замкнутість", з якими вони зверталися торік до всіх пролетарських літературно-мистецьких угруповань, бо як амбітливість, так і сектантство саме в них знаходить собі своє місце.

Загально-становище „Панфутів", щодо майбутности, досить хистке. Бажаючи його якось заміцнити, вони вже довший час носяться із заміром оголошення своєї ідеольоґічно-мистецької „платформи" але ще й досі цього не сталося.

Відомо лише, що над цею „платформою" працює „сам" М. Семенко, при співучасти Олекси Слісаренка. Однак, заки та „платформа" буде оголошена, то цікаво було-б знати, яке становище, — як революційна орґанізація, — займають „Панфути" до вже оголошеного „маніфеста" їх „прабатька" і „проводиря" Марінетті, в якому, між иншим, є таке:

„Геть із рівністю!
Геть із справедливістю!
То є повії від волі —
Зістав їх і прямуй за
мною!"*)

Цікаво, хто тут „забрехався", але відомо також, що — „яйця курей не вчать"...

„Неоклясики".

Неоклясики, або як ще їх називають — „дикі", себ-то ті, що не належать ні до одного із цих угруповань і йдуть „самопас"... Частина їх, як от М. Рильський, П. Филипович, М. Зеров, Д. Залуг та В. Атаманюк — „задекляровані" неоклясики, а решта — Г. Косинка, Т. Осьмачка та В. Підмогильний — „дикі"... Творність їх перебуває коли в не замкненому колі „клясичних зразків", так ширяє в уявних сферах фильософічних споглядань, що иноді межують із містицизмом, але завжди визначаються витонченістю форми й високим артизмом. Маючи серед української інтеліґенції численних прихильників, орґану свого не мають і друкуються в припадкових виданнях, переважно в „Новій Громаді", що видається „Книгоспілкою". Деякі з них друкуються на сторінках харківського „Червоного Шляху", але більшість ще й досі стоїть на роспутті.

„Аспіс", чи Апіс"?

Про життєздатність „диких" свідчить їх ошляхотнюючий вплив не тільки на своє оточення, але й не те, що вже входило в яке будь орґанізоване тіло. Як довідуємся з добре поінформованого джерела, то під цю пору орґанізується у Києві „Аспіс" (чи Апіс?"), яка складається з декількох груп від правих до лівих, але які товаришують, спаяні опозицією до вище згаданих угруповань. Заки-що виразнійша орґанізація не можлива, бо нема змоги видавати свій орґан, щоби обєднав її. Головною перешкодою являється матеріяльна злидност.

Инші мистецькі угруповання.

Паралельно з літературними орґанізаціями істнують ще орґанізації театрального мистецтва, в яких найбільше знані: театральна студія „Березіль" (під проводом Леся Курбаса) і театральна студія Марка Терещенка. Обидві заслуговують на особливу увагу, а тому про них напишем уже разом.

Стрибожич.

1924 р. 18. падолиста.

*) Я. Савченко — „Жовтень і літературні угруповання", „Нова Культура", Львів, 1923 р., ч. ч. 7—8. Стор. 41.

*) „Wiadomosci Literackie" Warszawa, 1924. № 48., стаття: „Hymn na cześć nierowności — Nowy manifest Marinettiego".

В ІМЯ ЛЮДСКОСТИ.

Внесення послів Українського Соймового Клюбу в справі нелюдського поступовання державної поліції з Ольгою Вербенець.

В 45 числі з 9. падолиста 1924 р. газети „Тигоднік Ярославскі" поміщено таку статтю: „Щось страшного! — В. Ярославі живе загально шанована родина Антона і Францішки Вербенців. Їх 18-літня дочка Ольга, учениця семинара, пізнала студента університету з Перемишля. Рософовського. Молоді полюбилися. Але батьки не погоджувалися на вінчання, поки дочка не докінчить науки, а Рософовський не найде самостійного заняття. Ніщо не помогло. В половині вересня молодята щезли. Родичі звернулися до поліції за допомогою і на їх прохання розіслав комісар Зіґель стежні телеграми. Швидко наспіла вістка з Рівного, що там молодят затримана в моменті, коли хотіли перейти кордон і віддано їх до диспозиції староства у Рівному. Туди поїхав брат Ольги, щоби забрати її до дому. В Рівнім переслухано брата ніби політично підозрілого, прибув на місце також агент львівської поліції і виявилося, що арештованих підозрівають в участи у замаху з вересня на президента держави у Львові. Рівночасно повідомила влада брата, що Ольгу звільнили та відіслали до Львова дня 27. вересня, а Рософовського відішлють до Перемишля для покарання.

Після повороту сина з такою вісткою вибралася до Львова мати та звернулася за інформаціями до поліції. Тут відповіли їй, що донечку відіслали до Ярослава. Коли цьому заперечила, бажаючи всеж таки чогось довідатися, пішла до слідчої поліції, де їй заявили, що дочки там немає, що її не знають, що ніде вона не записана.

Мати попала в розпуку і почала допитувати инших поліційних функціонарів, від яких дізналася, що дочку відставили до шпиталю. Пішла мати й туди і там довірочно дізналася, що дочку майже неживу і страшно змальтретовану поліція перевезла до шпиталя, а звідси відіслали її наслідком умової недуги до закладу на Кульпаркові, що поліція над нею знущалася, замкнула її наперед в темниці, де один з поліцаїв хотів її знасилувати, що при ревізії її особи жінка, що переводила в присутности поліцаїв ревізію, вдарила її серед лайки в бік так, що зімліла і щойно черенкою ножа отвирали їй затиснені зуби та руркою приноровлювали штучне віддихання, що влили її водою, звязали і кинули до холодної келії, де по ній лазили щурі та пасікомі, що таким звірським способом хотіли вимусити на ній зізнання щодо участи в замаху на президента. Наслідком тих нечуваних знущань дістала вона умову недугу помішання.

Мати поїхала до Кульпаркова, де лікар VI. відділу вустрів її словами: А чому мішалася в політику, нехай не бавиться політикою! Опісля сказав лікар, що слідчий суддя з львівського карного суду вже два рази навідувався про її здоровля, дуже її станом занепокоєні і врешті, що хорій поліпшилося.

Лікар дозволив мамі бачитися з хорою дочкою, яка хвилями приходила до свідомости і оповідала про свої страшні переживання, згідні з тими про які мати вже довідалася. Лікар не згодився забрати донечку додому, заявляючи, що стан недужої не позваляє ще хорій залишити закладу.

При прощанню лікар звертав увагу мамі у формі прохання, щоби не робила ніякого вжитку, що правда, що сталося, але що він з конечности мусітиме подати за причину недуги... „любовний ефект", щоби не виступати проти поліції.

Ця страшна подія була би неімовірною — колиб до подробиць не була правдивою. Є вона одним доказом більше на те, як „урядують" в поліції і як обходяться з людьми.

Пригода ця переймає острахом, кров стинається в жилах на саму згадку про те, як можна знущатися над зовсім безвинною людиною та позбавити її раз на завсіди здоровля. Чи супроти цього не можна повірити в наглу і таємничу смерть Ольги Бесарабової? І скількиж таких пригод мусить там бути, що гинуть в тайниках поліційних мурів. Компетентна влада повинна прослідити всю справу як найдокладніше і цілком предметово та поробити енерґічні заходи біля безумовного припинення такого рода інквізиції. Що до Рософовського, всякі політичні підозріння виявилися поліційною видумкою. Він буде відповідати за зведення малолітної дівчини з дому родичів. Насувається ще питання: як перевела і покінчила львівська поліція своє слідство в справі замаху на президента держави коли ще й тепер шукає за винними і співвинними. Справді в нас діються дива і дивними все ходить шляхами".

Ця страшна подія ілюструє знова, що в поступованню поліційних органів ніщо не змінилося. Після страшного випадку з Ольгою Бесарабовою суспільність могла мати тривку надію, що всі ці середновічні практики тортур, доконуваних на вязнях, вже більше не матимуть місця. На жаль, як бачимо, ці практики не тільки не припинилися, але стали ще страшнійшими і набрали ще більше нелюдських форм.

Між иншим є це нечуване знасилування припису § 25 карної процедури (бувшого австрійського законодавства), який найгострійше забороняє поліційним органам уживати якихнебудь недозволених і примусових способів при переслуханню людий, що находяться у слідству.

В імя закону і людськости звертаємося, щоби Високий Сойм зволив ухвалити:

Взивається уряд до негайного започаткування слідства з метою висвітлення тої справи викриття виновників тих нелюдських знущань і найгострійшого їх покарання.

Варшава, 14. падолиста 1924.

(Слідують підписи).